

A 2419

349.
1925-26

Ho gazdasági munkásbiztosítás.

Foglalomának doctori értekezés.

Írta: Varga Samuel

349 szám.
1925-26.

Bizottság jövedelét:
Dr. Károlyi Ede
Dr. Borovics József
Dr. Előd Gyula v. Gergely
prof. Dr. J. J. J. J.

Debrecen, 1926. június 11. ~

Elfogadom!

Debrecen, 1926. jún. 12.

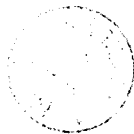
Székely
P. i. J. J.

Elfogadom.

Debrecen, 1926. jún. 12. dr. Károlyi Ede

A 2419

Trodalom:

A gazdasági munkásbirtoklás reformja.
(Közg. szemle. 1910.)

Boér Elek: Magyar közigazgatási és pénzügyi jog. 1912.

dr. Fáy Gyula: A gazdasági munkások birtoklása. 1913.

Kemény Károly: A magyar közigazgatási és pénzügyi jog kézikönyve. 1911.

dr. Kóssuth Ede: Magyar közigazgatási és pénzügyi jog. 1925.

dr. Lasvári József: A gazdasági munkások birtoklása. 1913.

A gazdasági munkásbiztosítás.

Munkásbiztosítás alatt értjük általában azt a biztosítást, mely a munkásnak keresetképtelenség és keresethiány esetén kárpótlást nyújt.

A gyakorlat azonban a munkásbiztosítás körét sokkal szélesebbre szabja.

Először is magjában mindenütt el-
esik a munkahiány eseteire való biz-
tosítás és másodsorban a kárpótlás helyé-
be a segélyezés, az ellátás lép.

Kétségtelen, hogy a munkahiány esetei-
re való biztosítás kikapcsolása a mun-
kásbiztosítás köréből, nagy károkat hagy
maga után, hiszen arra az emberre nem
van, akinek egyetlen jövedelmi forrása

testi munkacsereje, a munkajövedelem el-
apadásra egyaránt végromlás & jeleut, akár
keresetképtelenség, akár keresethiány
idézte azt elő. Ande mindezekelőtt an-
nak elővételése, hogy adott esetben szin-
tékos vagy véletlen munkahiány pseté-
vel van-e dolgunk, axután pedig a mun-
kahiány pseteire és tartamára alapí-
tandó valószínűségi számítás oly nehé-
ségeket rejt magában, amelyek - soldig-
elő legalább - a munkásbiztosítás pzen-
ségának kielégítő ptervezését lehetetlen-
né tettek.

Marad tehát a munkaképtelenség pse-
tére való biztosítás. A munkaképtelen-
ség oka ismét többféle lehet. Így kün-

lönösen betegség, baleset és elöregedés. A
betegség és baleset tulajdonképpen össze-
vonható, mert egyiknél úgy, mint a má-
siknál a testi szervek megromlása a
működésképtelenség oka. Csak hogy az
egyképpen a betegséget mint a testi szer-
vetelek külső esemény közbejötté nél-
kül, természetesen uton való megromlását
jelöljük meg, míg a másiknál a be-
tegség előidéző okára, annak egy bi-
zonyos fajára, a balesetre mutatunk
rá, érve baleset alatt oly sérülést,
melyet a szervezet szervekétől fél a
kellő figyelem és óvatosság elmulasztá-
sa nélkül, akaratlan ellenére szenved.
Tulán legjobban fejezzük ki a kü-

lönbséget akkor, ha azt mondjuk, hogy az egyik - a betegségbiztosítás - az egészséget, a másik - a balesetbiztosítás - a testi épséget védi.

Nesse vezetne a betegség és baleset közötti biztosítási technikai megkülönböztetés tüzetes kifejtése. Vannak esetek, mikor a határosvonal megvonása szinte legyőzhetetlen nehézségekbe ütközik. Mi itt elfogadjuk és használjuk a betegség és baleset elleni biztosítást elnevezését úgy, amint azt a biztosítási nyelvet elfogadta.

Mint harmadik főoka a munkakeptelenségnek az elősegedés jelentkezik. Ennek megállapítása sokszor szintén

nehézséggel jár. Az a kérdés, hogy adott esetben valaki öreg kora miatt nem tud dolgozni, annyira az egyéntől és foglalkozásaitól, valamint életmódjától függ, hogy az esetek specielis megvizsgálása helyébe éppen az egyes esetek külön szemügyre vételével járó nehézségek kiküszöbölése végett, bizonyos életkor elérését szokták tenni.

Árrel a biztosító és biztosított egyaránt fel van adva mentve az öregkora miatt beállott munkaképtelenség beigazolása illetve vizsgálata alól. Természetesen olyan életkor elérését, vagy betöltését fogják kívánni, mely nagy átlagban tényleg már magában véve min-

*

laképtelenséget idéz elő.

A biztosítási technika a biztosítási eseteknek még egy negyedik főcsoportját szokta felállítani és ez a rokkantság. A rokkantság alatt értjük általában a tartós, vagy villando munkaképtelenség esetét.

Itt tehát voltaképpen már nem a munkaképtelenség okát jelöljük meg, hanem magát a munkaképtelenség tartamát, annak folytonos állapotát. Erősebb a rokkantságot aszerint is megkülönböztethetjük, hogy mi idézte azt elő: betegség, baleset vagy elöregedés-e?

Vannak a munkásbiztosításnak ezen tulajdonképpen fajtáin kívül még a munkásbiztosításnak egy másik nagy köre is,

mely nem magát a munkást segíti át a munkakeptelenség baján, hanem a munkás hátramaradékaait igyekszik kárpótolni a kenyérkereső elveszte után. Ezt szokták halál esetére való biztosításnak nevezni.

Itt ismét sokféleképpen lehet megszervezni a biztosítás esetét és módokat.

A biztosítás vagy bármily körülmények között bekövetkező halál esetére szól, vagy csak a baleset folytán beállott halál esetére. A kárpótlás mértéke is lehet vagy megszabva, hogy vagy csak a halál eset folytán bekövetkező kiadásokon akarja résztvenni a hozzátartozókat s akkor temetési segély lesz belőle, vagy ezen felül is juttat valamit arra, hogy

az özvegy és árvaik jövőjüket biztosítsák,
valamint kezezhessenek. Ez utóbbi felta-
jait a biztosításnak özvegy és árvaik el-
látásának is nevezzük.

Munkásbiztosításról tulajdonképpen
csak azóta beszélhetünk, mióta „munkás”
van a szó társadalompolitikai érte-
lésben.

A munka kötelességünk idejében is
gondoskodtak nagyon némileg arról,
hogy a betegek, rokkantak éhen ne ves-
zenek, a háborús háborúsokat, a földesúr
jobbágyait el nem hagyhatta ily esetek-
ben sem. Sokat tettek az irányban fő-
leg a keresztények pártjai és ezeknek
nyomán az egyház, melynek kolostoraiból

indult ki a betegek gyógyítása, a szegények segélyezése.

Felte sorozhatjuk általában a szegény-
ség szervezését, ha az, mint pl. Angliá-
ban tényleg a munkaképtelenség állami
segélyezését tűzte ki céljainak.

De a munkásbiztosítás, mint olyan,
csakis azóta létezik, mióta a munkás
munkaadója fölött szabadon rendelkez-
hetik. És a munkásbiztosítás nemcsak
alakilap, de tartalmilag is nagyon kü-
lönbözik a szegények, nyomorékok elébb
várult segélyezésétől. Az államira, kegy-
adomány volt, míg a biztosításnál a mün-
kás jogát veszi arra, hogy a meghatóro-
zott esetekben támogatást nyerjen.

Fogilag a munkásbiztosítás, nevezetesen a balesetbiztosítás a munkaadó szavatosságából fejlődött ki. Még a római jog szerint a munkaadó csak akkor tartozott megteríteni a munkását ért balesetekből származó kárt, ha annak megtörténtében "öt személyes mulasztás" tette. Alkalmazotta mindeztől azért pedig csak "culpa in eligendo" esetén volt felelős a munkaadó. Itt modern gyári ipar azonban olyan eszközökkel és gépekkel dolgozik, melyek a munkásokat előbb nem ismert veszélyeknek teszik ki. Erre való tekintettel az újabb jogfejlődés a munkaadó szavatosságát szélesebb körre terjesztette ki.

A kártérítési követelésnél gyakorlati

szempontból a bizonyítási teher mikénti megosztása a legfontosabb. A munkásnak, mint kártérítést követelő félnek helyzetét tehát sokkal igazabban megkönyviteni az újabb jogfejlődés, hogy a bizonyítási teher a munkaadóra hárítsa át. Ezzel egyetértően az 1873 június 7-diki német birtokalmi törvény a vasuti balesetekre vonatkozólag, midőn a felelősség elhárítása végett a vasutnak kellett bizonyítani azt, hogy a balesetet vis major, vagy a szerencsétlenül járt sajtó hibája okozta.

Ugyanezt az elvet mondta ki a magyar jogban a gőzmozdonyú vasutak által okozott balesetekre vonatkozólag

az 1874. XVIII. t.-cz.

Gyakorlatilag azonban a munkaadó szavatsághűnek bármily mély kiterjesztése sem képes az elyonutodott munkás élet-fenntartását biztosítani. Először, mert a kárterítés megállapításáért folytatott jogvitában a munkás mint gyengébb fél legtöbbször letevé a másodszor, mert a megállapított kárkövetelés realizálása a munkaadó mindenholi vagyoni helyzetétől függ.

Pedig a modern socialis viszonyok mellett a presencsétlenül járt munkások ellátása főbbé nem a munkaadók és munkások magánügye, hanem az közege.

Ézért a munkásbiztosítás további szabályozását a magánjogi törvénykezés ke-

zéből a socialis törvény hozás ragadtá ki. A balesetektől járó kárpótlást az újé-
mi költségek egy részének nyilvánították
s ennek alapján kimondták, hogy egy biro-
nyos iparúg körében előforduló balesetek
kárait az illető iparúgok együttesen vi-
seljék. Így fejlődött ki a kötelező biz-
tosítás, melynél a kereséssel jár
munkás kárpótlása helyébe a munkás
élettartása lépett.

Ért a kötelező munkásbiztosítást
az német törvények hivatották meg,
ellenében az angol pseudoxerrel, mely a
munkások szabad egyesülése alapján
a híres munkás egyesületeket és a legkü-
lönyfelebb célú társulatokat hozta létre,

amelyek kebelében nemcsak a munka-
képtelenség, hanem a munkahiány ese-
tére való biztosítás különeféle formája
is helyet talált.

Horvátországban a munkásbiztosítás
igények továbbfejlesztését szintén a
szociális törvényhozás vette át a ma-
gányági törvényhozástól.

A gazdasági munkások és családok biz-
tosításáról négy törvényünk: az 1900: VII.
t.-cz., az 1902: XIV. Lj.-cz., az 1912: VIII. t.-cz. és az
1913: IX. t.-cz. gondoskodik.

Az ipari, a gyári alkalmazottak biz-
tosítása nálán inkább utánozhatja
a külföldi formákat, az ipari betanulás
a gyári üzem viszonyai inkább inter-

nacionálisak. A gazdasági munka és család ellében a nép legkonzervatívabb rétegéből, a parasztságból rekrutálódik, mely - tudjuk - a legskivósabban reagálkodik bizonyos szokásokhoz, bízalmatlan és fél minden újítástól.

A fent idézett törvények a gazdasági munkásokat és családokat elsősorban munkaképzettség szerére bízósítják, illetve segítik.

Az Országos Gazdasági Munkásparaszták, (1913. XX. t. - c. 13.) melyet az állam évi hozzájárulással támogat, tulajdonképpen sokkal társasabb közt élél fél működésével, mint amintót crime után segít. Mert nemcsak a tulajdonképpeni

munkás-és családokba tartozó embereket és azok hozzátartozóit segítési, hanem önkéntes belépés esetén általában mindenkit, ari gazdáltsággal habár csak mellékesen is foglalkozik s míg ekként az egyik oldalról ide tartoznak más foglalkozási ágakból is mindazok, akik pl. egy kis kerttel, szőlővel, méhessel stb. rendelkeznek, sőt még más oldalról az önálló gazdáltsági vállalkozók, a földművelés is beléphetnek a pénztárba.

A munkások és családok tehát mindezek rideg között tömörítve a pénztárban. A vidéki kisiparos, aki mellesleg gazdálkodik, vagy napszámot vállal, éppen így tagja lehet a pénztárnak,

mint a teljes gazda, aki sokasom meg
másokoz munkába. Ezt a novella (1902. évi
XIV. §-c.) szerint foglalkozásra való tekintet
nélkül bárki is tagja lehet a pénztárnak,
a III. és IV. - a temetkezési és kihívásítá-
si - csoportban. Úgy, hogy felfele tulaj-
donképp csak a pecsétlis helyzet von ha-
tárt a munkáspénztári tagzás elé az
által, hogy a pénztár segélynyújtásának
mértéke a kis polgárok igényeinek van
szabva.

Kimondja egyezményünk az 1913. §-c.,
hogy amennyiben a mezőgazdasági és st-
dótermelés, állattenyésztés, halászat, kert és
szőlőművelés, selyemészet és méhészet kö-
rében, igazintén az ezekkel összefüggő

melékkiparozókban alkalmazottakra nézve kétségesé válunk, hogy az illetők gazdasági alkalmazottaknak tekintendők-e és ezek képest baleset esetére való biztosításuk, vagy betegség esetén való ellátásuk, illetőleg biztosításuk tekintetében a gazdasági alkalmazottakra irányadó törvények hatálya alá, avagy az 1907. VII. §-c. hatálya alá esnek-e, - ezt a kérdést jelen alkalmazottak illető kérése névvel a m. kir. földművelésügyi miniszter a m. kir. keresked.-ügyi miniszterrel egyetértően kiadandó rendelkezéssel szabályozza.

Viszont azokban az 1912. VII. §-c. a gazdasági gépmunkásokat kiemelte az 1907. VII. t.-c. alapján való baleset biztosítási

kötelezettség alól. Az 1913: XX. t.-c. pedig a betegbiztosítás alól is kivonja az összes mezőgazdasági alkalmazottakat, még arra az esetre is, ha azok ipari munkát teljesítenek. Ezek az alkalmazottak a gazdasági családokból származó törvények értelmében „házi ellátás”-ban részesülnek.

Az 1900: XVII. t.-c. megengedi, hogy egy-egy rendes Tag 10 tagsági könyvet is váltson.

Az 1912: VIII. t.-c. a gazdasági munkásbiztosításon két gyökeres módosítást eszközölt. Nevezetesen, egyrészt a haláleseti befolyerés kedvezőbbé tételével a kötelező halálesetbiztosítás elmulasztása büntetést mért, másrészt önkéntes nyug-

díjbiztosítást állított fel, amelybe a földművesek bármilyen idős korukban be-
léphetnek s amelyben legalább 10 évi tag-
ság után 65 éves korban a nyugdíj min-
denkinek feltétlenül kijár.

Visszont azonban a jövőre nézve a több-
szörös rokkantsági - és halálesetbiztosítást
beszüntette s az új nyugdíjbiztosítást egye-
resen úgy állította fel, hogy aki annak tag-
jává lesz, annak csakis egy tagsági köny-
ve lehet. Tlyenformán az új biztosításban
minden egyes kiadott tagsági könyv ugyan-
annyi tagot is jelent.

A munkáspártár egyébként a biz-
tosításnak majdnem minden fajtát fel-
öleli. A kiinduló pont ugyan a haláleset

esetére való segélynyújtás, de e mellett a pénztár a munkából való kiöregedés, a haláleset miatti rokkantság és még a köztársaság, mint a haláleset folytán bekövetkezett halál esetén is tud segíteni. Lát a pénztár az országosi segély (Alterversorgung) egy fajtát is megkövetel, midőn I. és II. csoportbeli nyugdíjas tagjainak a 65. életév elérésekor egyéb igényeik érvényben tartásával tökélet tud. (1900: VII. Z. - c. 198.) De túlterjedezkedik a munkás-pénztár a haláleset és rokkantság-biztosítás nagy csoportján is és senki kívüli segélynyújtást a betegség-biztosítás kezdetét, csiraját is magában foglalja, amennyiben annak az I. és II. csoportbeli nyugdíjas tag.

nak, akit szabály szerű szerződéssel el-
vállalt munkájának teljesítésére, tar-
tó betegség képtelenné tett, rendkívüli
segélyt adhat. (1902: XIV. §.-c. 6§.:)

A gazdasági munkás és család ele-
tében, családja körében nemcsak a bal-
eset és a halál sötét eseményei idéznek
elő szomorú veszteséget. Súlyos megter-
heltetéssel, nagy kiadással jár az olyan
jövömnép is, mint amikor a szegény ember
fiának, leányának lakodalma.

Tudjuk, hogy a lakodalom, főleg az
ország egyes vidékein nagy költségekkel
jár, mely alól éppen a szegényebb nép-
osztályhoz tartozók tudják magukat
legkevésbé kivonni. Akárhány munkás

és földműves ilyenkor csinosan pedósságot
vagy kelti el meg takarított tőkéjét. Ezek -
nek is a használó, bizonyos évek múlva
- pl. a gyermek felnevelésével - elvétele.
Töltesz bekövetkező kiadvásoknak pedexé -
séhez is hozzájárulni kíván a munkás -
pénztár, midőn a tagok IV. csoportja -
ban bizonyos idő - 10-24 év - elteltére biz -
tosítást vesznek, arról, hogy azt a tag arról
pénzárának, arról az általa bejelentett
száma, tehát pl. fiómal, leányának
fixálhatja ki.

A munkáspénztár által való biz -
tosítás részint önkéntes, részint köte -
lező. Kötelezővé teszi a törvény hozás
a pénztár utján való biztosítás az

összes gazdasági családok, továbbá a legveszedelmesebb gazdasági gépmunkát végző munkások, a szövő- és szecskavárá-
gép-nél alkalmazottak némelyikére nézve.
A biztosítási díjat a géptulajdonos, illetve munkaadó tartozik megfizetni.

A pénztár tagjainak vagy a családok munka közben történt baleseténél a mi törvényünk is arra az álláspontra helyezkedik, amelyből tulajdonképpen minden közintézmény jellegével bíró munkás biztosítás kiindult, az tudniillik a munkaadó felelőssége. Az ö"szolgálatokban, a gazdasági életükben végzett munka teljesítése közben történt baleset költségeit, az orvos díjazását, a gyógy-

szerek költségét s a sérült eltartását me-
ki kell viselni. Ha azonban a baleset
nem a munkaadó hibájából hibájából
következett be, akkor a felelősséget a par-
tári vállalat át, arról, mintegy subsidiari-
tet a munkaadó helyébe a munkáspenz-
tár lép és a baleset okozta költségeket
a munkaadónak megtéríti. A cseplő-
és pecska-vápu-gépnél dolgozó munká-
soknak a géptulajdonos költségén való
kötelező biztosítását pedig még az is
indokolja, hogy e gépeknél való fogla-
latoskodás különös veszéllyel jár s így
az ebből eredő kárt, mint a természeti
költség egy részét a munkaadónak kell
viselni, mint ari a munkásokat jly ve-

széles munkára alkalmazta. É kötelezettség
sanciójaként a Törvény kimondja, hogy az
a munkaadó, aki az évi hozzájárulást
nem fizeti, az ezen mulasztásból eredő
teljes körűt családjának felelősséggel tarto-
zik, illetve a mulasztó géptulajdonos tel-
jes körűt tartozik akkor is, ha a
munka közben bekövetkezett baleset kö-
vül őt gondatlanság nem is terhelte (1902.
: XIV. t. - c. 24, 26. §-ok.)

Baleset esetén a munkásejtvényben
szövegezték, illetve családoknál és mun-
kák között megsemmült tagoknál megtéríti a
munkaadónak az orvos díjait és a
gyógyászok, műszerek, kötések árát, to-
vábbá a műlő - 60 napnál tovább nem tar-

tó — munkaképtelenség esetében segílyt nyújt. (: 1900: XVI. Z. c. 135:)

Munkaképtelenségnek tekintik a peúxtás azt a munkást vagy családát, aki egy helybeli gazdassági munkás vagy család rendes keresetének a fele részét sem tudja megkeresni.

Ha a baleset folytán bekövetkezett munkaképtelenség 60 nap alatt meg nem szűnik, akkor a baleset miatti rokkantsági esete áll be. Illyenkor a peúxtás mindaddig, míg a peúxtás nélkül járt munkás vagy család munkaképessége helyre nem állt, segílyt ad, hogy a falun élő szegény embert kezelemkenyésre ne kerüljön.

Ha a baleset a munkás, vagy a család halálát okozta, akkor hátramaradt családjának a pénztár segélyt ad. (: 1900: XVI. t.-c. 17§:)

Azok, akik önként, rendszeres tagnak lépnek be a munkáspszékszába, ezen kívül jómódot megtekinthető segélyeken felül még egyéb segélyben is részesülnek. Nevezetesen azok, ha már legalább 10 év óta tagjai a pénztárnak, bármely okból, tehát nemcsak baleset miatt bekövetkezett rokkantság esetén is kapnak segélyt. (: 1900: XVI. t.-c. 18§:)

Azoknak továbbá 65 éves korukban egy kis töltet (: 1900: XVII. t.-c. 19§:)

és nem baleset következtében történt elhalálozásukkor családjuk a tagsági évek számához

képest segélyben részesül. (:1900: XVIII. Törvény
cikk 20 §:)

Dejjegezzük még, hogy az esetben,
ha az igényjogosult után házasfő, vagy
vagy gyermek nem maradt, a peúxtai
temetési segélyt ad (:1900: XVIII. Z.c. 17, 20. §ok:)
Ezenkor ugyanis, mikor a munkás vagy család
után nem maradt család, eleget
tesznek látják, ha a temetéssel járó költ-
ségeket téríti meg a peúxtai s az esetle-
ges fölösleget annak juttatja, aki az
elhínytát utolsó napjaiban ápalta,
szendoxta.

Mint már fentebb érintettük, a
peúxtai ezen kívül betegség, rendli-
vüli segélyt is adhat rendszeres tagjainak.

A törvény két követelményt állít fel akkor, hogy a pénztári tagja betegségi rendkívüli segélyt kaphasson. Az egyik az, hogy a betegség „tartós” legyen, a másik pedig az, hogy a munkásonak lett legyen olyan elvállalt munkája, amelyet éppen a tartós betegség miatt nem teljesíthet. E rendelkezés tehát elsősorban az elvállalt, gondos munkákat igazságtalanul, aki nem máról holnapra él.

A törvényhozás szemelt arra a követelményrel is, hogy fulun élő népiünk első sorban a munkakereső halála esetére járó segélyt becsüli meg, és a haláset esetére való segélyeket inkább nélkülözi. Önmegfűgg ez arra, a mindenesetre Teves

hiedelemmel is, mintha gazdassági mun-
ka közhöz ritkán közténnek bal-
eset.

A törvény tehát módot nyújt
arra, hogy a földművesek, a gazdassági
munkások és általában mindazok,
akik ehhez a társadalmi osztályhoz
tartoznak, ha nem gazdassági mun-
kával foglalkoznak is, csak halál pse-
téré is birtokosok magukat, illetve, hogy
csak halál esetére is juttassanak hit-
tamaradatoknak segélyt.

Végre még egy IV. csoportot állított
fel a munkáspénztár, amelynek a ta-
gok csupán bizonyos évek elteltére biz-
tosítanak maguknak, vagy másoknak

segélyt. A fökelbiztosítás ezen formájának jelentőségéről már fentebb skóltunk. A gyakorlatban ez többnyire mint kiházasítási segély fog jelentkezni. Ebbe a csoportba is beléphet mindenki, tehát nemcsak az, aki gazdasági munkával fog lalkozik.

Látjuk mindebből, hogy a munkáspénztár nagy körültekintéssel arra törekedik, hogy a földművelő nép igényeinek alkalmazkodjék s lehetőleg az életviszonyok mentő. Több változatához simulva, mádot adjon a kis embereknek s pedig legjobban megfellelő segélyek biztosítását.

Lát, hogy még a leegyszerűbb napközisoknak, gazdasági munkásoknak

is hozzáférhető" legyen a pénztár, a rendszeres tagok mellett olyan rendkívüli tagokat is ellát baleset, baleset miatti rokkantsági és baleset folytán bekövetkezett halál esetére a pénztár, akik ezért évente mindössze egy család költségét fizetnek.

De mindezzel még nem merítettük ki azt a rendkívül szüntelen változást, amellyel a pénztár a gazdasági munkások és családokat fenyegető anyagi romlás elhárítására törekszik.

Ugyemlékestünk már arról, hogy a cséplő- és szeszavóvíz gépeknél alkalmazott munkások egy némelyikét a géptulajdonos tartozik baleset ellen biztosítani, vagyis ezeket a pénztár tend-

kivüli tagjai sorába, saját költségén be-
írattai. Mivel ezen gépmunkások, név-
szerint cséplőgépeknél a fűtő, az étetők
s a gépen álló kévecsodogatók, a szecs-
kavagyó gépnél pedig az étetők, gyakran vál-
takoznak, a munkáspénztár módol jól arra
is, hogy a munkások név nélkül, általában
ban biztosíthatassanak.

Végezetül még egy igen fontos, külön-
leges fajtaján biztosítási módrol kell rövi-
den megemlékeznünk és az a család-
biztosítás.

Látuk, hogy hazánk számos gazdasági
családi kötelezően vannak biztosítva
a halasethal szállításra időleges és pillan-
tó munkaképtelenség s halál esetére.

De a törvényhozás szerte, hogy a biz-
tosítás intézményét sikerrel lehet felhasz-
nálni a családviszonyok javítására, a
hű családok kitüntetésére és megjutalmaz-
ására is. Ezért lehetővé tette, hogy a gar-
da akként irathassa be családait a mun-
kaosztárba, a penzes tagok bármely esz-
költésébe, hogy az sokakat a garda pil-
tal fixetett tagsági díjak csak az egy foly-
tatásban teljesített szolgálat 10. évének be-
töltése után számítanak az illető
család javára. Ha a család elöb-
megy, akkor a garda munkahelyébe egy
másik családját irathatja be a penz-
tárba akként, hogy a kilépett családnak után-
már befizetett díjak az újonnan fel-

vett, amannak helyébe lépő család tagsá-
gi díjai fedezésére beszámítottak. (1902:
: XIV. T.-c. 21 §. :).

A munkáspénztár, mint nem nye-
réskedésre alakult, hanem a gazdasá-
gi munkások és családokuk hajszelén
témazot nyújtó állami intézmény, a
pencs tagok befizetéseiből hasznot húz-
ni nem kíván. Csak éppen annyit fed
be tagjaiktól, amennyi a valószínűségi
számítás szerint szükséges ahhoz, hogy
az államoségely, az alapítványok és adó-
mányok figyelembe vételével fizetési kö-
telezettségének megfeleljen. Ezért a föld-
műves vagy munkás, ha belép a munkás-
pénztárba, még a felöl is biztosított van,

hogy a tagsági díjakat egy bizonyos időn
tul nem kell fizetni. Előfordulhat, hogy
egy pénztári tagot sokasem ér olyan re-
veucsetlenség, amely miatt segélyért a pénz-
tartó igénybe vehető és esetleg kosszú élet-
tel is megajándékozta őt a szövetség, hogy
a bizonytalan idők, mert halálaiig tar-
tó fizetések aránytalanul nagy összegre
növekedhetnek fel. Ennek kiküszöbölése végett
a törvény a tagsági díj fizetésének maxi-
mális időtartamát is megszabja és kimond-
ja, hogy azok az I. vagy II. csoportbeli pen-
zes tagok, akik a tagsági díjat huzóvót éven-
től megfizetik, azontúl tagsági díjait fi-
zetni nem kötelesek, de azért tagsági
jogaik teljes élvezetében megmaradnak.

(1902. Xiv. t. c. 2. §.).

Arról is gondoskodott a törvény, hogyha a pénztár valamelyik tagja a várakozási idő" letelte előtt nem baleset következtében lesz rokkantta, vagy ha nem sikerül a cimen segélyt folyósítani nem lehet, legalább a már befizetett tagsági díjak el ne veszenek. Ely esetben nyújthat a pénztár a befizetett tagsági díjakat, az előzően metolain kifizetett segélyösszegek betudásával, a tagnak visszafizeti.

Czakkal a rendelkezésekkel a tagok kockázatát rendkívüli módon csökkentve lett a tagsági díjakért a munkáspénztár által nyújtott ellenérték oly magasra emelkedett, amiről semmi féle más,

akár nyeresékedőre, akár kölcsönös se-
gélyre alapított biztosító intézet, nem
nyújthat.

A gazdasági munka és család-mun-
kaspénztárban olyan biztosító intézetet
nyert az ország, mely a két kezük mun-
kája után élő embereket teljes biztonság
mellett segíxeri minden szükségben, mely
őket, vagy családjukat a munkajöve-
delem tetemes csökkenése vagy elapadá-
sa folytán érheti. Az a segény ember,
aki a munkaspénztárba lép, teljes
megnyugvással fizetheti le filléreit
a pénztárba, mert a biztosításra való
igényeit sem hűtlen kezelés, sem irületi
vesztés, sem a gazdasági conjunkturák

bármintől alakulása nem vesztépteti.
Fogg némi hasonlattal éljünk, a munkáspénztár a biztosító-intézetek közt az, amint a takarékpénztárak közt a postatakarékpénztár. Egyiknél úgy, mint a másiknál az állami gondoskodás arról, hogy a megény ember takarékosági hajlama, előre való gondoskodása folytatón befizetett pénz biztos elhelyezést találjon. Csakhogy a munkáspénztár tevékenysége talán még hathatósabban szolgálja a socialis békét.

Mert a takarékpénztár elősegíti nagyon a "közgyűjtést", de annak hova-fordítását most nem irányíthatja.
És ez a megény embernél nagyon fontos

kérdés. Sokszor megtörténik, hogy az évek
hosszán során át összekuporgatott öszezget
egy könnyelmű pillanatkorban kivesszi és el-
kelti a helyére. De még akkor is, ha az
összegyűjtött pénzt helyesen használna fel,
ha ehhez csak a szükség napjaiban
nyúl a munkás, ritkán lesz elég arra,
hogy a munkaképtelenség hosszabb tar-
tamaát kibőjtölje. Több egymásután
következő csapás pedig teljesen ki-
merítheti még a jelentékenyebb tar-
talékokat is.

A biztosításnál, a munkáspeú-
tásnál ellenben éppen ellentéves hoz-
mát a munkás befizetéseinél, mikor
arra igazán szüksége van, mikor arra

várossal. Kint ily módon félretett,
axt el nem vesziheti s axt még
ő maga sem káltheti el, vagyis
itt, a munkáspénztárnál a sze-
gény embet se saját maga yön-
vesége ellen is védve van.

Índjuk, hogy így a takarékpénztárak, mint a biztosító intéze-
tek - ptve se alatt különösen a
vidéki táke biztosító - intézetek,
az így nevezett temetkezési s ki-
házasítási egyletek, - nem egy-
szet visszaélték a beléjük helyezett
bizalommal. Egy ilyen intézetnek
csúfos bukása, az összerodott
pénzek elkallódása egész vi -

dékek romlását, széles nép réte-
gek bizalmának megsemmisülé-
sét vonja maga után. Az anyagi
vesztéségnél talán még nagyobb
az erkölcsi kár.

Gondoskodás történet ab-
ban az irányban is, hogy a
munkáspénztár felvessze ma-
gába azokat a temetkezési és
kiházasítási pénztételeket, ame-
lyek különösen az alföldi vá-
rosokban és falvakban any-
nyira el vannak terjedve. A
munkáspénztár ugyanis sze-
ket a tökéletesítő intéze-
ket esetleg - esetleg megjelentető

szállítás alapján átveheti (: 1902 :
: XIV. törvény cikk 27 § :), amivel
éppen a népnek a jövőre vonatkozó,
dolgoskodó, takarékos részét nyel-
meg az országos intézmény szán-
mára. Ugyan, arik más mellett, még
a munkáséletet létesítése
előtt beléptek egy biztosító
intézetbe, azok éppen csak
bizonyosságát tettek arról, hogy
a biztosítás szükségességét fel-
fogják, hogy annak hasznait be-
látják. De éppen csak az em-
bernek, mintegy elveszték volna,
— a fent érintett rendelkezés
nélkül — a munkásélettel

névre, mert a már befixált
tapsági díjak feloldozásával
nem lehetek volna hajlandók
intézetüket ott hagyni, s a munká-
káspeurtaiba belépni. Sokkal
több, hogy a töredék hozás le-
hetővé tette ez intézetek átve-
telét, talán sok megerőltetés
peurének bizonyosba helyesé-
sét könnyítette meg.

Egy további szempont, mely a
munkáspeurta működésének me-
rtive elapadó hatásának bizony-
ságára figyelmeztet, annak közegés-
ségügyi vonatkozása.

A községi és körorvosok nagy re-

sze képzettségével és műveltségével
arányban nem álló csekély jövede-
lemmel bír. A munkáspeúntár az
által, hogy a községi és körorvosokat
peúntári orvosokká tette, ezeken mű-
ködési terület, orvosi gyakorlatát ki-
terjesztette és ennek megfelelőleg őket
biztos díjazásban részesíti. Ezzel
együttal igyekszik hozzáscoktoetni,
megkedveltetni a ma még nem egy
helyen kuruzsalókban bíró népvel
a rendszer orvosi kezelést. Ha a mun-
kás vagy földműves tudja, hogy az or-
vosi gyógykezelést a peúntár fizeti meg,
mindenesetre rávesebben fog az or-
voshoz fordulni. Számtalan esetben

tént, hogy a keresésetlenül jártak az
provisi keresés hiánya vagy meg nem fe-
lelő" volta miatt munkaképességüket
örökre elvesztették. A győgykeresés in-
gyenségeivel a pénztár remélhetőleg
ebben az irányban is szeretheti fog-
ja jólékony hatását.

Flaxánk nem egy vidéken sokasban
van az is, hogy az előregelőt földmű-
ves gazdasságát csökk vagy másik gye-
mekének adja át. Gazdassági szempont-
ból ezzel a sokasossal az az előny jár,
hogy a földműves gazdassága még
idejekorán fiatal, munkabíró ember
keresése alá kerül s ha a visszavonul-
ló körülökön kistérséges ellátást kapnak,

akkor ez ellen szokási szempontból sem lehet kifogást emelni.

A munkáspénztár, a munkából való kiűzésre esetére tagjainak nyújtott havi segéllyel az ilyen szokásos birtokátadások esetleges mérlegfogát - a ténylegkel való rossz hányasmódot is - érintalmatlanná teszi.

Ezen és ehhez hasonló esetekből látnék, hogy kimeríthetetlen az életben előforduló azon változások száma, melyekben a munkáspénztár ki-
váltva van nemcsak a munkás, hanem a földművesgazda és általában a kegyény ember között is könnyíteni. Az élet fogja a munkáspénztár al-

kalnaxható ágának minden oldalait
teljes viláigításba helyezni.

Az előadókban csak néhány
pölyan szempontra kívántunk rámu-
tatni, amelyek a munkáséletet
munkódsé közbén előfordulhatnak
& amelyek éppen arra figyelmeztel-
nek, hogy ez intézménynek igen mes-
sáire pályaxó socialis hatásai le-
hetnek & lesznek is akkor, ha a
társadalom érdekeit követi a mun-
káséletben nyújtotta előnyöket
sietnek felhasználni.

Kormány & törvényhozás nagy
horderejű socialis munkát végeztek
a munkáséletet megteremtésével;

a társadalom feladata annak példái-
sait mentől mélyebb köökre kiterjesz-
teni. —